

Varsinais-Suomen hyvinvointialueneuvottelu

Aika: 7.12.2021 klo 9.00 – 12.00

Paikka: Teams

Alueen edustajat

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala

Matti Bergendahl, VATE:n puheenjohtaja, Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri

Arja Pesonen, hankejohtaja, Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri

Sirpa Rantanen, hankejohtaja, Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri

Johannes Holvitie, hankejohtaja, Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri

Katariina Kauniskangas, hankejohtaja, Turun kaupunki

Laura Saurama, hankejohtaja, Turun kaupunki

Pelastustoimen toimiala

Mika Kontio, palopäällikkö, Varsinais-Suomen aluepelastuslaitos

Ministeriöiden edustajat

Kari Hakari, osastopäällikkö, STM, puheenjohtaja

Veli-Mikko Niemi, osastopäällikkö, STM, varapuheenjohtaja

Antti Kuopila, erityisasiantuntija, STM

Juhana Valo, projektipäällikkö, STM

Ville-Veikko Ahonen, finanssineuvos, muutosjohtaja, VM

Päivi Nerg, alivaltiosihteeri, VM

Janne Koivukoski, pelastusneuvos, SM

Alpo Nikula, erityisasiantuntija, SM

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen arviointipäällikkö asiantuntijana

Taru Syrjänen, arviointipäällikkö, THL

OSA 1 klo 9.00 – 9.30

1. Tilaisuuden avaus

Puheenjohtaja Kari Hakari avasi tilaisuuden klo 9.02.

2. Läsnaolijoiden toteaminen, asialistan hyväksyminen ja neuvottelujen tavoitteiden toteaminen

Todettiin läsnäolijat ja hyväksyttiin asialista. Neuvottelujen tarkoituksena on sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan lain (612/2021) 24 § mukaan ja pelastustoimen järjestämistä koskevan lain (613/2021) 10 § mukaan § on yhteisen tilannekuvan tarkastelu ja hyvinvointialueen järjestämistehtävän strategisen tason ohjaus sosiaali- ja terveydenhuollon/pelastustoimen valtakunnalliset tavoitteet huomioiden sekä ministeriöiden ja hyvinvointialueen välisen yhteistyön edistäminen. Neuvotteluissa seurataan ja arvioidaan hyvinvointialueen järjestämisvastuun toteutumista. Niissä käsitellään hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon/ pelastustoimen järjestämisen tavoitteita sekä niitä tukevia toimenpiteitä. Ohjaavat ministeriöt voivat tarvittaessa antaa hyvinvointialueelle järjestämistä koskevia toimenpidesuosituksia.

3. Alueellinen puheenvuoro

Alueellisen puheenvuoron piti VATE:n puheenjohtaja, Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin johtaja Matti Bergendahl.

Varsinais-Suomessa on 28 sote- ja pelastustoimen-palveluntuottajaa, joka tarkoittaa maan hajanaisinta palvelujärjestelmää. Lisäksi, muodostuvan hyvinvointialueen alueella on käytössä 41 erilaista asiakas- ja potilastietojärjestelmää, eli myös sote-tietohallintokokonaisuus on hajanaisin koko maassa. Alueella ei ole tehty hallinnollista valmistelua ennen väliaikaisen toimielimen aloittamista. Palveluiden osalta kehittämistyötä on kuitenkin tehty jo aikaisemmin, mm. Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus – ja Soterakenneuudistushankkeissa. Hallinnollinen valmistelu etenee alueellisen tiekartan mukaisesti ja on jaettu 5 hankkeeseen (6 hanketta, kun pela on omana hankkeenaan), 30 projektiin (Varsinais-Suomessa lisäksi 3 erillistä projektia: yliopistollisuus, Kårkulla ja kaksikielisten hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen koordinointi) sekä 599 tehtäväkokonaisuuteen. Alueen erityispiirteinä on myös kaksikielisyys ja saaristoisuus. Alueen nykytilan hajanaisuudesta johtuen Varsinais-Suomi tulee olemaan yksi uudistuksesta eniten hyötyvä alue.

Tulevan organisaation valmistelu on käynnissä ja ratkaisusta käydään myös keskustelua poliittisen seurantaryhmän kanssa. Toimeenpanossa suuri huomio on talous- ja henkilöstöhallinnon järjestelmissä ja -toiminnoissa. Varsinainen asiakas- ja potilastietojärjestelmien yhtenäistäminen jää vuoden 2023 jälkeeseen aikaan. Kokonaisuuteen vaikuttavia kuntien omaisuusjärjestelyitä ei alueella tiettävästi ole laajamittaisesti tekeillä ja kuntayhteistyö toimii hyvin. Alueelle on myös laissa vastuutettu kaksikielistien hyvinvointialueiden keskinäisen yhteistyösopimuksen suunnittelua ja valmistelu, taustatietojen selvittely ja yhteistyösopimuksen laatiminen.

OSA 2 klo 9.30 – 10.55

4. Alueen valmistelun ja toimeenpanon tilanne hallinnon, sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen näkökulmasta

4.1 Tilannekuva, nostot huolenaiheista

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen toimeenpano on alkuvaikeuksien jälkeen edennyt varsin hyvin. Aloituksen viivästyminen aiheutti kuitenkin takamatkaa suhteessa alueiden keskimääräiseen etenemiseen ja toimeenpanossa on vielä merkittävästi tehtäviä käynnistämättä. Keskeisimpiä huolenaiheita ovat tietojärjestelmät – erityisesti talous- ja henkilöstöhallinnon järjestelmät - sekä aikataululliset haasteet. Alue kuitenkin uskoo ehtivänsä toteuttaa tarvittavat toimeenpanon tehtävät 1.1.2023 mennessä.

Alueella on tarkoitus käynnistää hallintosäännön valmistelu vielä ennen joulua, mikäli poliittinen seurantaryhmä hyväksyy valmistellun perusrakenteen organisaatioksi. Organisaatorakenteen tavoitteena on integraatiota tukeva rakenne. Ylimmän johdon haut pyritään myös käynnistämään vuoden alussa, mikäli siihen saadaan poliittinen hyväksyntä.

Järjestämisen palveluiden valmistelun osalta alue on vielä pohdintavaiheessa. Järjestämisessä näkyy myös kaksikielisyys ja sen mukanaan tuomat haasteet. Terveystoimien palveluiden järjestämisessä näkyy myös alueellisuus ja vahvojen alueiden aikaisemmat monet sairaalat (alueella ollut yksi sairaala –malli jo vuosia).

4.2 Kustannuskehitys ja investoinnit

Alueella vuosittainen kustannusten kasvu on ollut tasaista, mutta palvelutehtäväkohtaisissa kustannuskehityksissä on vaihtelua. Väestön ikärakenteen muutoksiin pohjautuvien THL:n ennustelaskelmien mukaan Varsinais-Suomen hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalouden kustannukset kasvavat vuosina 2020–2030 keskimäärin 1,3 % vuodessa (koko maa 1,4 %). Alueen kuntien vuoden 2020 sote-investointimenot olivat 10,4 miljoonaa euroa (22 euroa/asukas) ja alueen kuntien sote-investointimenot vähenivät edellisvuodesta 29 %. Pelastustoimen osalta alueen kustannukset ovat ihan normaalissa kustannuskehityksen kasvussa ja reaalikasvu on normaalilla tasolla.

Alueen investoinnit olivat varsin maltilliset, mutta esim. sairaanhoitopiirin toteuttama Majakkasairaalan rahoitus on toteutettu leasing-ratkaisulla ja rauhoituksen uudelleenjärjestelystä hyvinvointialueen näkökulmasta neuvotellaan. Vuosien 2022 ja 2023 budjetoinnissa on haasteita, mm. kuntien sotekustannusten budjetoinnista johtuen.

Hyvinvointialuetta rakennetaan maan hajanaisimmasta sote-lähtökohdasta sekä järjestäjien määrän että APTJ -järjestelmien osalta. Toiminnalliset muutokset yhtenäisiin toimintatapoihin tulee olemaan vuosia kestävä työ. Tämä aiheuttaa poikkeuksellisia tehottomuuskustannuksia vielä pitkään. Alueella palkkaharmonisointivelvoitteesta on tulossa merkittäviä lisäkustannuksia. Lisäksi koronapandemian vaikutus alueella on poikkeuksellisen suuri. Henkilöstöä on jouduttu siirtämään terveysasemilta koronan torjuntaan, ja osin tästä johtuen hoitoonpääsy perusterveydenhuollossa on maan heikoimpia. Tämä näkyy perusterveydenhuollon avohoidon matalina kustannuksina. Kun hoitoonpääsy pitäisi korjata riittävälle (7 vrk) tasolle, ei sille ole riittävää rahoitusta. Korona myös hankaloittaa kustannusten ja palvelujärjestelmän tilan arviointia

4.3 Tiedonhallinta ja tiedolla johtaminen

Alueen haasteena on asiakas- ja potilastietojärjestelmät, joita on käytössä runsaasti, yhteensä 41 erilaista järjestelmää ja lisäksi vielä lukuisat erilaiset kirjaamiskäytännöt. Alueella tullaan toteuttamaan asiakas- ja potilastietojärjestelmien yhtenäistäminen, mutta päätöksenteon aikataulu valittavasta yhtenäistämisen vaihtoehdosta on vielä avoin. Nykyisten järjestäjien suuri lukumäärä vaikeuttaa alueellisen tietopohjan muodostamista. Turun kaupungilla ja V-S sairaanhoitopiirillä on pitkä kokemus tietovarastoinnista ja tiedolla johtamisen toimintakulttuurin luomisesta, mutta tekni-
nen kyvykkyys ei korvaa tiedolla johtamisen osaamista. Sairaanhoitopiirin tietoaltaasta on tulossa hyvinvointialueen yhteinen ja kesällä 2021 hyväksyttiin tietoaltaan yhteistyösopimus. Syksyllä 2021 alueella valmius ensimmäisiin tietointegrointeihin tietoaltaaseen. Tietoaltaasta on mahdollisesti tulossa koko yhteistyöalueen yhteinen. Alueella kirjaamisen ja tietojohtamisen toimintatapojen yhtenäistäminen ajoittuvat vuosille 2022-2025

Siirtyminen erillisiin osioihin

OSA 3 klo 11.00 – 12.00

5. Erilliset osiot: sosiaali- ja terveydenhuolto ja pelastustoimi

5.1. Sosiaali- ja terveydenhuolto

Osallistujat:

Kari Hakari, osastopäällikkö, STM, puheenjohtaja
Taina Mäntyranta, johtaja, STM
Antti Kuopila, erityisasiantuntija, STM
Juhana Valo, projektipäällikkö, STM

Ville-Veikko Ahonen, finanssineuvos, muutosjohtaja, VM
Päivi Nerg, alivaltiosihteeri, VM
Taru Syrjänen, arviointipäällikkö, THL
Matti Bergendahl, VATE:n puheenjohtaja, Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri
Arja Pesonen, hankejohtaja, Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri
Sirpa Rantanen, hankejohtaja, Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri
Johannes Holvitie, hankejohtaja, Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri
Katariina Kauniskangas, hankejohtaja, Turun kaupunki
Laura Saurama, hankejohtaja, Turun kaupunki

THL:n asiantuntija-arvion mukaan nettomuutto alueelle maan suurimpia ja alueen väestö kasvaa myös tulevina vuosina. 75-vuotta täyttäneiden osuuden ennustetaan vuosina 2018-2040 kasvavan 62 %. Samalla ajanjaksolla alle 15-vuotiaiden lasten määrä vähenee nykyisestä viidenneksen. Osaavan henkilöstön riittävyys sekä saatavuuden haasteet ovat nousemassa merkittäväksi riskiksi palvelujen järjestämiselle. Kriittisimpiä ammattiryhmiä ovat sosiaalityöntekijät, lähihoitajat, sairaanhoitajat ja lääkärit. Lakisääteisen henkilöstömitoituksen alittaneita yksiköitä alueella erittäin paljon. Kaikilla alueen järjestäjillä käytössä yhteinen, keskitetty asiakas- ja palveluohjaus. Omaolo-palvelun käyttöönotto on edennyt alueella ja kattaa 93 % väestöpohjasta. Sairaanhoitopiirissä käytössä Terveyskylän digihoitopolut, Omapolut ja Omaha-ohjelmat. Sähköisen asiointin käyttäjämäärät jäivät maan keskimääräistä alhaisemmiksi.

Alueen puheenvuorossa todettiin, että kokonaiskustannusten kasvu on ollut maan viidenneksi pienintä, mikä ei niinkään kuvasta palveluiden muita parempaa kustannushallintaa, vaan valitettavasti pitää sisällään palveluiden jäämistä toteutumatta ja sen heijastevaikutuksia. Tämä näkyy erityisesti peruspalveluiden saatavuudessa sekä ikääntyneiden palveluissa ja muun muassa epätarkoituksenmukaisena erikoissairaanhoidon palveluiden käyttönä. Lasten ja nuorten palveluiden kustannusten nousu saattaa heijastaa alueen mielenterveys- ja päihdepalveluiden ahdinkoa ja toisaalta heikentynyttä hoitoon pääsyä perusterveydenhuoltoon.

Painopiste 1: Korjaavien palvelujen painotuksen vähentäminen ja ennaltaehkäisevien ja peruspalvelujen vahvistaminen. THL:n asiantuntija-arvion mukaan alueen palvelurakenteet yhä korjattavia palveluja painottavia. Tavoitteiden toteutumista hidastivat järjestäjien runsaus ja ohjaavan tahon puute. Toteuttaminen siirtyi osaksi kansallisia kehittämishankkeita. Alueelta puuttuivat alueelliset palvelujen yhdenmukaistamista tukevat elementit. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimenpiteet etenivät alueella hyvin. Tässä merkittävänä tekijänä ovat vakiintuneet yhdyspinnat ja toimijoiden yhteistyön varmistavat rakenteet. Terveyttä edistävät tarkastukset ja käynnit toteutivat alueella hyvin

Alueen puheenvuorossa todettiin, että perusterveydenhuollon vuodeosastopaikkoja on vähennetty viime vuosina yli 200 paikkaa. Tällä hetkellä suunnitellaan pikaisella aikataululla esitystä vuodeosastopaikkojen ylikunnallisesta käytöstä, jolla tilannetta voitaisiin helpottaa.

Painopiste 2: Sote-integraation toteutumisen varmistaminen

Järjestämissuunnitelman integraatiota edistävien tavoitteiden toteuma jäi vähäiseksi. Alueellisen yhteistyön tiivistämistä sekä sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin tarvitaan. Integroitujen palvelujen vähäisyys on riski palvelukysynnän ja kustannuksien liialliselle kasvamiselle. Riittävän ja osaavan henkilöstön saatavuuden haasteet hidastivat integraation etenemistä. Henkilöstövajeet näkyivät riittämättömänä konsultaatiotoimintana ja sen kehittämisen hitautena. Alueella tarvitaan henkilöstöresurssien ja osaamisen tarkastelua alueellisena kokonaisuutena.

Alueen puheenvuorossa todettiin, että palveluiden integraation kohteena nähdään erityisesti kotiin vietävät sotepalvelut, mielenterveys- ja päihdepalvelu sekä terapia- ja kuntoutuspalvelut.

Haasteena yhteisen tahtotilan saavuttaminen ja toteuttaminen aikataulussa. Alueella on edellisen valmistelukierroksen jälkeen tehty palveluintegraatioon liittyvää kehittämistä, joka pitää ottaa osaksi koko hyvinvointialueen palveluiden järjestämisen malleja, esimerkkinä erityissotekeskukset (lapset ja nuoret, päihde ja mielenterveys, geriatrinen kuntoutus). Integraatiota on edistetty erityisesti terveydenhuollon sisällä, mutta sosiaali- ja terveydenhuollon integraatio on jäänyt vähäisemmäksi.

Alueen puheenvuorossa todettiin myös, että, ammattipätevää henkilöstöä ei ole saatavilla riittävästi. Eri ammattiryhmissä on erilaiset haasteet. Alueella on valmisteltava ulkomaisen työvoiman hyödyntämistä ja rakennettava opintopolkuja kielitaidon kohennettua. Kaikkiaan väsymys kentällä on kouriintuntuva. Paine nopeaan palkkaharmonisaatioon on kova. Henkilöstön kuuleminen ja osallistaminen mm. strategiassa ja eri henkilöstöohjelmissä sekä erityisesti palvelujen kehittämisessä on välttämätöntä. Osa henkilöstöstä ei edes tunnista, että lakimuutos on tehty. Osa odottaa muutosta myös johtamisessa, jotta henkilöstön pitoa voidaan parantaa.

5.2. Pelastustoimi

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Janne Koivukoski avasi kokouksen.

2. Osallistujien toteaminen

Todettiin kokouksen osallistajat

Janne Koivukoski SM, puheenjohtaja
Alpo Nikula, SM
Tiina Snellman, SM
Jari Sainio, Varsinais-Suomen pelastuslaitos
Mika Kontio, Varsinais-Suomen pelastuslaitos
Mika Viljanen, Varsinais-Suomen pelastuslaitos

3. Pelastustoimen palvelutason arviointi

Puheenjohtaja kertasi sisäministeriön tavoitteet HVA uudistuksesta. Tavoitteena on yhdenmu-
kaistaa pelastustoimen palvelut koko maassa. Pelastustoimen valtakunnalliset strategiset tavoit-
teen ovat myös valmisteltavana. Sisäministeriö on lähettänyt VATElle pelastustoimelle suositel-
tua hallintomallia koskevan kirjeen.

Pelastustoimen palvelutason arviointi:

Toimintavalmius

Toimintavalmiuden vähimmäistavoitteita ei ole saavutettu kaikilta osin. Syynä tähän ovat olleet tilapäiset liikennejärjestelyt sekä muutokset asemaverkostossa. Tilanteeseen on tulossa paranus uusien järjestelyjen myötä. Pelastuslaitoksella on myös olemassa pitkän aikavälin suunnitelma asemaverkoston kehittämisestä.

Ennaltaehkäisy, valvonta

Palotarkastukset on tehty valvontasuunnitelman mukaisesti, toteutumisprosentti 66. Asiakirjavalvontaa on lisätty. Omavalvonnasta on saatu hyviä kokemuksia, palautusprosentti on noussut. Pandemiasta johtuen on tehty priorisointeja sekä siirretty henkilöitä vahvistamaan turvallisuusviestintää.

Suunnitelmat

Suunnitelmat ovat pääsääntöisesti kunnossa, vähäiset puutteet korjautuvat vuoden 2021 loppuun mennessä.

Pelastustoimen varautumisen ja väestönsuojelua koskevien suunnitelmien tilanne

Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen varautumista ja väestönsuojelua koskevat suunnitelmat ovat laadittu ja ne ovat ajantasaiset.

Hyvinvointialueuudistuksen toimeenpanon tilanne

Pelastuslaitos osallistuu aktiivisesti hyvinvointialueuudistukseen ja toimeenpano etenee suunnitelmien mukaan.

4. Muut asiat

Muutamit pandemian aikana omaksutut käytännöt tulevat jäämään pysyviksi tulevaisuudessa (esim. kaikille henkilöille on määritetty kaksi tehtävää, asiakirjatarkastus).

Varsinais-Suomen turvallisuusfoorumi on aloittanut toimintansa.

Hyvinvointialueelle siirtyviä henkilöitä on 550 päätoimista, 130 toimenpidepalkkaista sekä 1800 sopimuspalokuntalaista.

Yhteistoiminta-alue määrittely on epämääräinen, pelastuslain korjauspaketissa asia selkenee, sisäministeriö informoi asiasta.

6. Tilaisuuden päätös

Rinnakkaisosiot päättyivät klo 12.00